

ΤΟ ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΙΣΤΟΡΙΟΝΟΜΙΚΟΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.

Είδομεν, (καὶ φρονούμεν ἀποχρώντως ἐγένετο πρόδηλον), ὅτι ἡ ἰσονομία ὑπάρχει τὸ κύριον καὶ πρῶτιστον κίνητρον τῆς ἑλληνικῆς ἐνεργητικότητος, ὁρμη-
φυτος δύνამις, δι' ἧς τὸ γένος κινεῖται καὶ πράττει, συνήθως ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ,
καὶ ὑπὸ τὰς αἰθέριαις τῆς ὁποίας παλλάκις παραδίδεται ἐκαστῶτα συμφέροντα
τιμαλῆ, εἰς προσδοκίαν μελλόντων ἀγαθῶν, ἢ εἰς διακονίαν τῆς προσόδου τῶν
ἀνθρώπων. Εἶδομεν ἔτι, ὅτι τὰ κατὰ τὴν ἀσκήσιν τῆς ἐνεργείας ταύτης
κύρια ὁρμηπτήρια εἶναι δύο· ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ὀρθοσκεία ἢ, ἐν ἑλλείψει ταύτης, ἡ
φιλοσοφία, αἵτινες ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τὴν θεωρητικὴν τοῦ πνεύματος ἀσκήσιν·
καὶ ἡ πολιτικὴ, ἣτις διατελεῖ κοινίστρα τῆς πρακτικῆς τοῦ γένους ἐνεργείας.
Θεωρία καὶ πράξις, ἢ ἄλλως πίστις καὶ πατρις, ἰδοὺ τὰ δύο ἄκρα τοῦ
ἄξιονος περιὸν ἐπὶ καταβολῆς πολιτισμοῦ γρέφεται θεοκαλεῦστος ἢ παλωρία Ἑλλη-
νικὴ σφαῖρα· διπλῆ, τρόπον τινά, ζωὴ, χάριτι τῆς ὁποίας, ἐκν σήμερον ἀσθενῆ τὸ
ἔθνος, ἀβριον ἀναρρῶνύσει, ἐάν δι' ἑκν τρόπον ἀποθάνῃ, κατ' ἄλλον ἀνίσταται.

Ἐπὶ τοιαύτης δισσοφουδῆς ἱστοριονομικῆς δυνάμειος τὸ πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς
φυλῆς κινουόμενον, ὅτε μὲν ἐπ' ἀγαθῶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ὁρμᾶ πρὸς τὴν ὁδὸν
τῆς θεωρητικῆς ἰσονομίας, καὶ τότε ἡ ὀπομοχλυοὶ καὶ καταλύει ἐν σύστημα ὀρη-
σκευτικῶν, ἵνα ἀντ' αὐτοῦ οἰκοδομήσῃ ἄλλο ὀρησκευμα ἀναλογώτερον πρὸς τὰς
γινόμενας ἤδη κοινωνικὰς καὶ διανοητικὰς προσόδους, ἢ διαρωτίζει καὶ κοσμεῖ καὶ
περικαμπρῶνει ἐπὶ τὸ πνευματικώτερον καὶ ἱστορικώτερον τὸ ἤδη ἐπικρατοῦν· ὅτε
δὲ ῥίπτεται εἰς τὸ στάδιον τῆς πρακτικῆς ἰσονομίας, καὶ τότε ἐφαρμῶζει ἐπὶ
τοῦ πολιτεύματος τὰς περὶ ὀρησκευτικῆς μελαρμῶσεως εὐχὰς του, ἢ τὰς ἄρτι
στερωθεῖσας ἐν τῷ ὀρησκέματι ἠθικοκοινωνικὰς ἀληθείας.

Τέσσαρα διαδοχικὰς τοιαῦτα στάδια μεγάλα διέτρεξεν ἡ ἰσονομία ἐν τῇ
ἱστορίᾳ τοῦ φωτισμοῦ, ὧν τὰ μὲν τρία πρῶτα συμπειπληρωμένα, τὸ δὲ τελευ-
ταῖον, ἐσχεδιασμένον. Τὴν δὲ τὴν ἀλήθειαν τὸ παρελθὸν μαρτυρεῖ.

Διότι, ἵπῶς ὁ δαίμων τῆς Ἑλλάδος κατὰ πρῶτον ἐμυθαίνει εἰς τὴν εὐρύχωρον
τοῦ Ἑὐρωπαϊσμοῦ σκηνήν; Ὡς αἰετὶς φιλόσοφος, ὡς μύστης, ἱεροφάντης, θεολόγος,
ἔχων τὴν σημαίαν τῆς ὀρησκευτικῆς μεταρρῶμῆσεως. Ἡ Ἑλλάς ἀνακύπτει τῆς
Ἑὐρωπαϊκῆς χθονὸς, ἠχούντων μονοθεϊκῶν ἀλλῶν καὶ φορμύγγων. Ἡ τῶν Μουσαίων,
τῶν Αἰγῶν, τῶν Ὀρφείων, τῶν Ἐδμῶλων μεγάλτομος λύρα βυθμίζει εἰς ἀπωτάτους
χρόνους εὐρωπαϊκῆς ὑπάρξεως, καὶ διαφιλοσοφεῖ καὶ λογοποεῖ τὴν ἄλογον
καὶ δυσπολλίσιτον λατρείαν τῶν ἱστικῶν ἀνίσων τάξεων. Τὰ ὀρη τῆς Θεσσα-
λίας, τοῦ Ὀλύμπου, ὁ Παρνασσός, ὁ Πίνδος, ὁ Ἑλικῶν εἶναι τὰ ἱερά ταύτης τῆς
ἀρχικῆς μεταρρῶμῆσεως. Ἡ δὲ Ἐποποιία τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου, προανά-
κρουσμα τοῦ θείου Λόγου, ἠχῶ τῶν ἠρωϊκῶν καὶ πρωτοπειρῶν χρόνῶν τῆς ἱστο-
ρίας, ἡ Ἐποποιία, αὐτὴ ἡ παλαιὰ Διωνική τῆς λογοποιοῦ ἀρχαιότητος, συμ-
πληροῖ κατόπιν τὰς εἰσαχθεῖσας ὑπὸ τῆς Ἀσρικῆς μεταθελάς, ἀνθρωπίζουσα
ἀποτελεσματικώτερον καὶ ἑλληγιζουσα καὶ θετικοποιῶσα τὰς ἀκατεργάστους
καὶ μυθῶδαις τῆς ἀρχικῆς πολυθείας καὶ πανθείας εἰκονικότητάς. ἱστορικευθεί-
σας εἴτως ἐν Ἑλλάδι τῆς ἱστικῆς ὀρησκείας ἐπὶ τὸ κοινωνικώτερον, ἢ εἰς

ἄλλας λίξεις, γενομένης τῆς θεοκρατίας διὰ τῶν ἐπιπέων καὶ ἡτῶν ἀπλοῦ
 τινος συντάγματος μεταξύ θεῶν, ἡρώων, καὶ ἀνθρώπων, τότε ἡ φιλοσοφία ἐπα-
 λήφθη τοῦ συμπληρῶσαι τὸ ἔργον τῆς λογοποιήσεως· ὅτιν, δραττομένη τῶν
 ἔργων τοῦ κοινωνικοῦ Λόγου, παραίνει τὴν θρησκευτικὴν μεταρρυθμίσειν, μερ-
 φοτυποῦσα σχεδὸν τι νέας ἠθικῆς, νέας πολιτικῆς ἰσότητος, νέας μεταφυσικῆς,
 νέας θεογονίας ἐνὶ λόγῳ, σχεδιογραφοῦσα τὸ ἰδανικὸν τῆς ἀνθρώπινου συμπο-
 λιτεύσεως.

Μετὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς θεωρητικῆς ἐργασίας, ἔπιται τὸ στάδιον τῆς
 πραγματοποιήσεως, τὸ ἔργον τῆς ἐφαρμογῆς, ἢ τῆς πατρίδος πρακτικῆ κα-
 τασκευῆ. Τοὺς Πάμφους, τοὺς Παλαιφάτους Ἱερασιδοῦς, τοὺς θεολογήσαντας
 προηγουμένως τὴν κοσμοποισίαν, καὶ μυσταγωγήσαντας τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν
 ἐπιστήμην τὴν διδάσκουσαν τὰς μεταξύ θεῶν καὶ ἀνθρώπων σχέσεις, διακρίνον-
 ται οἱ Λυκούργοι, οἱ Ἀράκοντες, οἱ Σόλωνες, οἱ Περικλεῖς, καὶ οἱ λοιποὶ νομοθέται
 καὶ πολιτικοὶ, οἵτινες, ἄνδρες ὄντες πραγματοποιήσιν ἐντεταλμένοι, ἔκτισαν ἐν
 βραχί φιλισόφονμον Ἑλληνικὴν πολιτείαν ἐπὶ τῶν ἐπιπέων τῆς Ἀσιατικῆς
 ἀνισότητος, καὶ προητοίμασαν διὰ θεσμῶν καταλλήλων τὴν παρεδοχὴν τοῦ
 ἐξέχου ἐκείνου τῆς Ἀχαικῆς συμμάχιας πολιτεύματος, ἐπὶ τοῦ ὑπολοίπου μετέπειτα
 ὁ δαίμων τῆς πρακτικῆς ἰσονομίας, ὡς ἡ Θεότης ἐν τῇ ἐξοδόμῃ ἡμέρᾳ τῆς Πλά-
 σιας, ἐπανεπαύθη μετὰ τοσοῦτους καὶ τοιοῦτους κόπους. Οὐχ ἦττον ὅμως τὸ
 ἔργον τῆς πρακτικῆς ἰσονομίας προχωρεῖ καὶ καθολικεύεται μᾶλλον ἐπὶ μᾶλλον
 ἐν Ἑλλάδι, μέχρι οὗ ὁ κατ' ἀντογομασίαν Μέγας καὶ πολὺς ἐκείνος τῆς Μακε-
 δονίας καθολικευτῆς, θεοθεν κινούμενος, ἔλθῃ ἵνα μεταβιβάσῃ αὐτὸ καὶ ἐκτὸς
 τῆς Ἑλλάδος, ἄρτιον ἦδη καὶ κεκοσμημένον ὡς ἦτο ὑπὸ τῆς ἀριστονομίας πλεί-
 στων γενεῶν, καὶ φέρῃ τὴν σημαίαν τῆς θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς ἀναμορφώ-
 σεως ἄχρι περάτων γῆς, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν Πτολεμαίων, οἵτινες θέλουσι
 διακονῶσαι καὶ διασπαλίσαι τὰς τῶν Ἑλλήνων διανοητικὰς κατακτήσεις ἐφ' ὅλης
 τῆς τότε γνωστῆς Οἰκουμένης.

Χίλια καὶ ἐπέκεινα ἔτη παρῆλθον ἀποῦ οἱ Αἰῶνες καὶ οἱ Ὀρφεῖς, τὴν Ἀσιατικὴν
 παράδοσιν εὐρωπαϊσάντας, προεργονόμησαν τὴν κοινωνικὴν ὄλκην εἰς τοὺς πολι-
 τικοὺς καὶ νομοθέτας τῆς Ἑλλάδος. Αὕτη ἡ προετοιμασία ἦτον ἔδη ἐξηνητλημένη
 ἢ ποικτικῆ ὄλκην τῶν μύθων, τῶν συμβόλων, τῶν ἀλληγοριῶν κατέστη ἀνεπαρ-
 κῆς ἐνώπιον τοσοῦτων νέων λαῶν, καὶ δοξασιῶν, καὶ ἡρώων, καὶ δογμάτων συφ-
 βρευσάντων ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Μακεδονικῆς ἐξαγοράσεως. Ἔς καὶ αὐτὸ τὸ τέ-
 λειον πρωτότυπον τῆς Ἀχαικῆς Συμμαχίας ἀνάρμοστον ἐγένετο ἦδη πρὸς τὰς
 ἀπαιτήσεις καὶ τὰς ἀξιώσεις δύο προσφάτως συμμάχησάντων κόσμων, Εὐρώπης
 καὶ Ἀσίας. — Ἀνάγκη πᾶσα, λοιπὸν, τρίτου τινος σταδίου θεωρητικῆς ἰσονομίας,
 καθ' ἣ τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα θέλει κατεργάσει τὰς διαφόρους δοξασίας τῶν
 ἀσπασθέντων τῶν Ἑλληνισμῶν λαῶν, κηρύξῃ τῆς δουλείας τὴν κατάρχησιν, συγ-
 χωνεύσει δὲ καὶ στερεώσει εἰς ἓν καὶ ἡμοούσιον καὶ ἀδιαίρετον δόγμα Οἰκουμῆ-
 νικὸν τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα τῆς πολυθρησκείας δόγματα.

Τὸ τρίτον, ἄρα, καὶ πάντων λαμπρότατον τῆς ἰσονομίας στάδιον ἴσται, ὡς τὸ
 πρῶτον, θεωρητικὸν καὶ θρησκευτικόν· ἐπιπεδῆ δὲ τοῦτο προτίθεται τὴν ἐργονόμησιν
 τῶν πολυποικίλων τῆς οἰκουμένης δογμάτων ἐπὶ τὸ ἀόριστως γενικώτερον, διὸ

ὑπάρχει εὐσιωδῶς Οἰκουμηνικῶν, κατὰ διαστολὴν τοῦ προηγουμένου, ὑπὲρ τὴν καθολικευσιν μόνον τῆς ἑλληνικῆς ἰδέας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος προδόμενον, ὑπῆρξεν ἀπλῶς Καθολικευτικόν. — Ὁ Ἀρχαῖος Μεσαιωνισμὸς δὲν εἶναι πᾶρξ ἢ δογματοθεσία τῆς ὁσημέρως οἰκουμηνικευομένης ἰσονομίας, καὶ ἡ καθιέρωσις ἐν τινὶ πάνανθρώπων θρησκείῃματι τοῦ ἤδη καθολικευθέντος Ἑλληνισμοῦ· εἶναι δὲ ἡ ἑλληνικὴ παράδοσις, καθαριοθετοῦσα προηγουμένως ἐν τῷ καθαρτέρῳ πυρὶ τῆς καθολικῆς χειραφετήσεως, ἀσπαρθείσα δὲ μετέπειτα ὑπὸ πλείστων γενῶν, καὶ ἐφραμοζομένη ἐπὶ τῆς λατρείας, τῶν δικαιοματίων, τῶν συμφερόντων καὶ τῶν ἀποβλήσεων ὄλων τῶν εἰς ἐν περιαχθέντων καὶ περιαγομένων φυλῶν τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως.

Τὸ ἔργον τοῦτο τῆς δευτέρας θρησκωτικῆς βυθμίσεως ἀρχεται ἀπὸ Ἁ. Οἰκουμηνικῆς Συνόδου, καὶ λήγει ἐν τῇ Ζ'. ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ὁποίων, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἐργάζεται ἀσυγκρίτως μᾶλλον ὑπὲρ ἀνθρωπότητος, ἢ ὑπὲρ ἑαυτοῦ. — Κατὰ δὲ τὸν Νεομωσαιωνισμὸν, παρατωθείσης τῆς οἰκουμηνικεύσεως τῆς δογματικῆς ἰσονομίας καὶ τῆς ἐξωτερικῆς διακονίας, τὸ ἔθνος, ἐπαπακάμπτον εἰς ἑαυτὸ, φροντίζει περὶ αὐτοῦ, καὶ ἀρχίζει νὰ συνάγῃ τὴν χρειώδη ὕλην πρὸς ἀνοικοδόμησιν πατρίδος νέας, πατρίδος ἀναλόγου τῆς ἤδη γενομένης σπουδαιοτάτης μεθαρμόσεως. Τὰ ἔθνικα στοιχεῖα ἀναλαμδάνουσι βαθμηδὸν ἠθικὴν ζωὴν, ὁ κληρὸς ἀνεπαισθήτως ἐμφυλοχωρεῖ εἰς τὰς πολιτικὰς τῆς πατρίδος ὑποθέσεις, ὁ λαὸς, προκισθανόμενος τὰ μέλλοντα, προτιμᾷ γ' ἀκολουθήσῃ τὴν δεῖν ἐκείνην τὴν ἠθικοσωτήριον ὁδόν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα, ἀμίως μετὰ τὴν κλεισίαν τοῦ ἑπτασυνόδου πολιτεύματος, χρονολογεῖται ἡ Ἀναγέννησις, ἦγον ἢ βραδεία μὲν, ἀλλὰ βαθμιαία καὶ ἀσφαλῆς προπαρασκευὴ τῆς ἀναγεννηθσομένης πολιτικῆς ἔθνικότητος, προπαρασκευὴ, ἣτις κατ' ἀρχὰς μὲν, καὶ ἕωσὺ τὸ μοναρχικὸν στοιχεῖον σφύζεται, ὁλοτελῶς προτίθεται τὴν ἀκραίωτὴν συντήρησιν τῆς ἤδη ἐν ταῖς Οἰκουμηνικαῖς ἠθικοσυνελεύσεσι κκτεργασθείσης ὕλης, μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τοῦ μοναρχικοῦ στοιχείου, ἀναφανδὸν χρησιμαύει εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς ὑπὸ τὸ Οἰκουμηνικὸν τῶν Ἡορφογεννητῶν Λάθαρων προλαβόντος ἐπεκταθείσης ἑλληνικῆς πατρίδος.

Ἐπειτα, κατὰ τὴν τάξιν ἣν ἱστοριονομικῶς ἠκολούθησεν ἄχρι τοῦδε ἡ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἀράσις, ὅτι, ταύτης τυχὸν τῆς πατρίδος ἀνακτιθείσης, ἡ ἰσονομία θέλει ἐξακολουθήσει νὰ βαδίσῃ στάδιον πράξεως, πολιτικῆς δημιουργίας, πραγματοποιήσεως. — Ἀρα τῆς Ἑλλάδος ὁ προσεχὴς προορισμὸς ἔσται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα προορισμὸς πολιτικός.

Πολιτικοῦ δὲ μέλλοντος εἰσεῖσαι τοῦ πρεσβεωμένου τετάρτου τῆς Ἑλλάδος αἰῶνος, τίνας ποτὲ οἰωνοὺς δύναται περὶ τούτου νὰ πραικρέσῃ ἡ ὀπισθοθεωρητικὴ πύρρα, τὰ ἀγνώστα ἐκ τῶν γνωστίων μαντεύουσα;

Διακινδυνεύομεν, εἰ θεμιτόν, τὰς ἐπομένας πιθανολογίας·

Ἐθνολογία.) Ἐάν ποτὲ ἐκ τῶν ἑλληνικῶν καὶ Βυζαντινῶν ἐρείπων πέπραται ν' ἀνεγερθῇ Νέα Ἑλλάς, δύο τινὲς ἀρχαὶ θέλοσιν συντρέξει εἰς τὴν ἀναγεννηθσομένην ἔθνικότητα· α'. ἡ ἀρχὴ τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως, φέρουσα τὸ προσωπίσημον τοῦ ἀρχαίου μεσαιωνισμοῦ· β'. ἡ ἀρχὴ τῆς νεομεσαιωνικῆς ἔθνολογίας· δηλ. ὅτι αἱ διάφοροι φυλαὶ, αἱ τὴν βυζαντινὴν

Ὁρθοδοξίαν συνιστῶσαι καθ' ἣν στεγμὴν ἐν τῇ ἱ. ἑκατονταετηρίδι ἀρχεται ἐπὶ Βασίλειον Μακεδόνας ὁ Νισμεσιανισμὸς, θαλάσσι συνέλθει εἰς ἔθνην σύμπληξιν πρὸς ἀπαρτισμὸν μιᾶς ὁμοθρήσκου πολιτικῆς μονάδος. — Πισθάνει δὲ καὶ ἑτέρα τις ὁμοθρησκὸς φυλὴ ἐξωθεν νὰ συνέλθῃ, τὰς αὐτὰς μὲν σχεδὸν ἔχουσα τῶν ἑλληνικῶν ὀρθοδόξων φυσικὰς ῥεπὰς, ὡς ἡ ἐν Πιλαπονήσῳ Σλαβικὴ κατὰ τὸν μεσοίωνα, ἤττον εὐφλεκτὸς δὲ καὶ ζωηρὰ, καὶ τῇ δημοκρατίᾳ βραδύτερον ἑρμῶσα, ἵνα μετριάσῃ διὰ τῆς προσκαίρου παρεμβολῆς αὐτῆς τὸ ὑπερβολικῶς εὐξέκπτον τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθους, καὶ μακρόνῃ ἐν τῇ δέοντι χρόνῳ τὸ αἴσιμον ἕκαστ' αὐτῆς συγκροτηθεῖσάντων μεγάλῃς ἰσοπολιτείας.

Πο λ (τ ε υ μ α.) Ἐν γέγραπται ἑλληνικῇ ἔθνητός τε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτονομίαν, αὕτη βεβαίως θέλει δώσει τὸ δεύτερον, καὶ ἀσυγκρίτως τοῦ προτέρου τελειότεραν παράδειγμα ἰσονόμου συντεταγμένης Δημοκρατίας, καὶ γὰρ οὐδὲν ἔθνος εἰς τὸν κόσμον εὐμοιρίᾳ τοσοῦτον ἰσότητος ἐχεγγύων, ὅσων ἡ Ἑλλὰς. Ἀλλὰ τὸ λαμπρὸν τοῦτο τῆς χριστιανικῆς Δημοκρατίας πρωτότυπον δὲν θέλει πραγματοποιηθῆ, πρὶν ἢ λάθῃ χώραν ἢ παντελῆς τῶν ἔθνολογικῶν στοιχείων συνταύτισις. Ἄνεστι τῆς ἕρας δ' ἑκείνης, ἀπαραίτητον, οὐχὶ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ μονάρχου, ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἔθνητότης, τὸ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον ἀκαλυπτον μοναρχικὸν πολιτεύμα.

Θ ρ ὁ σ κ ε υ μ α.) Ἐὰν μίαν καὶ μόνη ἀνκλάμψῃ ἐν Ἑλλάδι φιλοσοφικὴ μεγαλόνοια, διὰ παντὸς ἐσώθῃ τοῦ Τριαδικοῦ δόγματος τὸ πατροπαράδοτον κειμάλιον. Καὶ γὰρ μόνον τῆς ἀριστονοίας ἔργον ἔσται ποτε ἡ διὰ τῶν Γραφῶν καὶ τῆς ἡμετέρας μεσαιωνικῆς Θεολογίας διαφύτισις τῆς Καθολικῆς ἱστορίας, καὶ τ' ἀνάπαλιν, ἡ διὰ τῆς Καθολικῆς ἱστορίας μεθερμάνευσις τῶν Γραφῶν καὶ τῆς Θεολογίας. Ἐν τούτῳ τῷ σημείῳ γινώσκται ὁ λαμπρυσμὸς τῆς τοῦ Καθολικοῦ καὶ Ζωοποιῦ Πνεύματος Θερησίας.

Ἀ πο σ τ ο λ ή.) Ἐὰν τῆς νίκης τὸ λάβωρον ἦναι προερισμένον πάλιν, εἰς δοξάν Θεοῦ, ἐπὶ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίᾳς ν' ἀναπατασθῇ, τὰ λείψανα τῆς Ἀσιατικῆς ἑτεροθρησκείας ταχέως ἢ βραδέως θέλουσι συγκαταταχθῆ ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ Σταυροῦ, ἵνα, κατὰ τὸ ῥητὸν τοῦ Σωτῆρος, ἐπανεξήσωσι ταῦτα τὸ Χριστιανικὸν ποίμνιον εἰς κραταίωσιν πολιτισμοῦ, καὶ διάχυσιν σοφίας. Ἀπὸ τῆς ἑξαλληνισθείσης Ἑπταπέσου τὰ φῶτα θέλουσι ῥηπισθῆ ἐφ' ἑλκὸς Ἀνατολῆς, καὶ ἐξυπνίσει τὸν τῆς Ἀσίας ἀπ' αἰῶνος ληθηθαρτήκοτα κόσμον. . . . Ἴσως δὲ καὶ νέος τις μέγας Ἀλεξάνδρος ὁδηγήσῃ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Γάγγου τῆς Ὁρθοδόξιας τὰ σύμβολα!

— Ἀλλὰ, διατὶ ἐρωτῶμεν ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ἔχῃ ν' ἀνεγερθῇ ἐκ τῶν ἐρείπειων τῆς, ἐὰν ἡ ἔθνητός τε θέλει ἐπανέλθει εἰς αὐτονομίαν; διατὶ ἀμφιβάλλομεν περὶ ἐλευθέρως μεγαλονοίας, περὶ ἡμετέρας Ἀνατολικῆς ἀποστολῆς;

Μὴ γὰρ κατεδαπάνησιν ἡ Ὄθωμανικὴ αἰχμαλωσία πᾶσαν τοῦ γένους ἰσοτερικὴν ζωτικότητα; μὴ γὰρ ἐν ἡμῖν ἐσβέσθη τὸ θεῖον τῆς ἐλευθερίας πῦρ; μὴ γὰρ καὶ θρησκευμα, καὶ ἔθνησμός, καὶ παλιγγενεσίας ἐπιπέδες βλοσυρῶς ἐξέπνευσαν; μὴ γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἀπέθανε, τὸ ὄνομά τῆς ἐξηλήθη, τὸ μνημόσυνόν τῆς ἐξέλιπε διὰ πικρὸς! — Ὅχι· ἐπληρώθησαν τὰ ἐν τῇ ἁγίᾳ Σαμία προφητικὰ ῥήματα

τοῦ Γενναδίου περί ἡμετέρας φυλῆς! Ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῆ, καὶ εἶπεν αὐτῆ· Μὴ κλαῖς! Καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς χειρὸς, καὶ εἶπε· Νεανίσκα, σοὶ λέγω, ἰγέρθητι!

Καὶ ἰδοὺ ἡ Ἑλλὰς ἐν ψαλμοδικαῖς καὶ δοξολογίαις ἐκ τῶν βυζαντινῶν ἱεραίων ἀνηγέρθη! Εὐαγγελίσθη τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἀλαλαζούσης αὐτῆ τῆς Χριστιανισμοῦ! Ἡ Ἑλλὰς ἐπέσπευεν εἰς βλοκαύτως τὸν ἀγαπητὸν της ἀμνὸν τὴν ἡμέραν τῆς θείας Ἀναστάσεως, τὴν δὲ καθυμαγμένην ἐκείνην μεσαιωνικὴν σημαίαν ἐχαιρέτησαν ἀδελφικῶς πάντες οἱ νεώτεροι λαοί!

Ὅχι· ἡ Ἑλληνικὴ ἐθνικότης ἀνέζησεν ἐν τῷ σημαίῳ τοῦ Σταυροῦ! Ἡ Ἑλλὰς ἀνέπνευσεν ἐν βροντῇ μάχης καὶ βοῇ πολέμου! ἡ Ἑλλὰς, ἀντχούσης τῆς κλαγγῆς τῶν ὄπλων, ἐν μίσῳ τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ θανάτου, κατέγραψε τὴν ἀθανασία τῆς, τὰ δικαιώματά της, τὴν ἀποστολὴν της εἰς τὴν ἐξῆς αἰμοστάλλακτον σελίδα τῆς Βίβλου τοῦ Μίλλοντος·

Ἐν Ἐπιδαύρῳ. 15 Ἰαννουαρίου 1822.

Ἐπὶ Ἑλληνικὸν ἔθνος μαρτύρεται τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν Γῆν ὅτι ὑπάρχει ἀκόμῃ, μολονότι ὁ φοβερὸς ζυγὸς τῶν Ὀθωμανῶν ἠπειλεῖ νὰ τὸ ἐξοντώσῃ!

Οἱ θηριώδεις τύραννοί του, τὰς συνθήκας καὶ ὅλας τὰς ἀρχὰς ἀθετοῦντες τῆς δικαιοσύνης δι' ἀνόμων καὶ ἰσολοθρευτικῶν πράξεων, αἱ ὁποῖαι ἔτεινον εἰς τὸν ἀφανισμόν τῶν ὑποτεταγμένων Ἑλλήνων, τὸ ἐβίασαν νὰ λάβῃ τὰ ὄπλα διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ συντήρησιν. Ἄρσθ' ὃ' ἀπέκρουσε τὴν βίαν διὰ τῆς μόνης ἀνδρείας του, διακκρύπτει σήμερον ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων διὰ τῶν ἐνταῦθα συνηγμένων πληρεφουσίων του τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν του. — Ἀπόγονοι τοῦ σοφοῦ καὶ φιλανθρώπου ἔθνους τῶν Ἑλλήνων, σύγχρονοι τῶν νῦν πεφωτισμένων καὶ εὐνομούμενων λαῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ θεαταὶ τῶν καλῶν, ἕπερ οὗτοι ὑπὲρ τὴν ἀδιάρρηκτον αἰγίδα τοῦ νόμου ἀπολαμβάνουσιν, ἦτον εὐδύνατον πλέον νὰ ὑποφέρωμεν μέχρις ἀναληθσίας καὶ εὐθιῆς τὴν σκληρὰν τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους μάστιγα, ἥτις ἦδη τέσσαρας περίπου αἰῶνας ἐπάταξε τὰς κεφαλὰς ἡμῶν, καὶ ἀντὶ τοῦ λόγου, τὴν θέλησιν ὡς νόμον γνωρίζουσα, ἐδίδωκε καὶ διετάττε τὰ πάντα δεσποτικῶς καὶ αὐτογνωμονῶς. Μετὰ μακρὰν δουλείαν ἠταχάσθημεν τέλος πάντων νὰ λάβωμεν τὰ ὄπλα εἰς χεῖρας καὶ νὰ ἐκδικήσωμεν ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα ἡμῶν ἀπὸ μίαν τοιαύτην φρικτὴν, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀδικον τυραννίαν, ἥτις οὐδεμίαν ἄλλην εἶχεν ὁμοίαν, ἢ καὶ δυναμίην ἐπωσοῦν νὰ παραβληθῇ μετ' αὐτῆς δυναστεία. Ὁ κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμος ἡμῶν, μακρὰν τοῦ νὰ στρεφίτῃ εἰς ἀρχὰς τινὰς δημογωγικὰς καὶ στασιώδεις, ἢ ἰδιοφελεῖς μέρους τινὸς τοῦ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ ἔθνους σκοποῦς, εἶναι πόλεμος ἐθνικὸς, πόλεμος ἱερὸς, πόλεμος τοῦ ὁποῖου μόνη αἰτία εἶναι ἡ ἀνάκτησις τῶν δικαίων τῆς προσωπικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας, τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς τιμῆς, τὰ ὁποῖα, ἐνῶ τὴν σήμερον πάντες οἱ εὐνομούμενοι καὶ γειτονικοὶ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἀπολαύουσι, ἀπὸ ἡμᾶς μόνον ἡ ἀπαραδειγμάτιστος καὶ σκληρὰ τῶν Ὀθωμανῶν τυραννία μὲ βίαν ἐπροσπάθει ν' ἀφαιρέσῃ, καὶ ν' ἀποπλήξῃ ἐντὸς τοῦ στήθους ἡμῶν. Εἶχομεν ἡμεῖς τάχα ὀλιγώτερον παρὰ τὰ λοιπὰ ἔθνη λόγον ἵνα στερωμέθα τῶν δι-

καίων εκείνων, ἢ εἴμεθα φύσις κατωτέρας καὶ ἀχρειοτέρας, διὰ τὰ νομιζόμεθα ἀνάξιοι αὐτῶν, καὶ καταδικασμένοι εἰς αἰώνιον δουλείαν, νὰ ἔρωμεν ὡς κτήνη καὶ αὐτόματα εἰς τὴν ἄλογον θάλασσαν ἐνδὸς ἀπηνεῶς τυράννου, ὅστις ληστρικῶς καὶ ἄνευ τινὸς συκοφάνειας ἤλθε μακρόθεν νὰ μᾶς καθυποτάξῃ; Δίκαια τὰ ὅποια ἡ φύσις βαθίως ἐνίσπυρεν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ ὅποια οἱ νόμοι, σύμφωνοι μὲ τὴν φύσιν, καθιέρωσαν, δίκαια τὰ ὅποια ὄχι τριῶν ἢ τεσσάρων, ἀλλὰ καὶ χιλίων καὶ μυρίων αἰώνων τυραννία δὲν δύναται νὰ ἐξαλείψῃ. Καὶ ἐν ἡβία ἢ ἡ δύναμις πρὸς καιρὸν τὰ καταπλάκωσσι, ταῦτα πάλιν, ἀπαλαίωτα καὶ ἀνεξάλειπτα καθ' ἑαυτὰ, ἡ δύναμις ἢ μπορεῖ ν' ἀποκαταστήσῃ καὶ ν' ἀναδείξῃ οἷα καὶ πρότερον καὶ ἀπ' αἰῶνος ἦσαν δίκαια, τέλος πάντων, τὰ ὅποια δὲν ἐπαύσαμεν μὲ τὰ ὅπλα νὰ ὑπερασπιζώμεθα ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος, ὅπως οἱ καιροὶ καὶ αἱ περιστάσεις ἐπέτρεπον;

Ἀπὸ τοιαύτης ἀρχῆς τοῦ φυσικοῦ δικαίου ἠρμώμενοι, καὶ θέλοντες νὰ ἐξομωθῶμεν μὲ τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς μας Χριστιανοὺς, ἐκινήσαμεν τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Τούρκων, μᾶλλον δὲ τοὺς κατὰ μέρος πολέμους ἐνώσσαντες ἠερομυκθὸν ἐξοστρατεύσαμεν, ἀποφασίσαντες ἢ νὰ ἐπιτύχωμεν τὸν σκοπὸν μας, καὶ διοικηθῶμεν μὲ νόμους δικαίους, ἢ νὰ χαθῶμεν ἐξ ὀλοκλήρου, κρίνοντες ἀνάξιον νὰ ζῶμεν πλέον ἢ μεῖς οἱ ἀπόγονοι τοῦ περικλειοῦς ἐκείνου γένους τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ δουλείαν τοιαύτην, ἰδίαν μᾶλλον τῶν ἀλόγων ζῶων, πρὸς λογικῶν ὄντων.

Δέκα μῆνες ἤδη παρήλθον, ἀφοῦ ἤρχισαμεν νὰ τρέχωμεν τὸ στάδιον τοῦ ἰθνηκοῦ πολέμου. Ὁ Ἰψίστος Θεὸς μᾶς ἐβοήθησε, καίτοι ὄχι ἱκανὰ παρεσκευασμένους εἰς τοιοῦτο μέγα τῶ ὄντι ἐπιχείρημα! Τὰ ὅπλα μας ἐφάνησαν πολλαχοῦ νικηφόρα· πλὴν καὶ πολλαχοῦ εἶδρον, καὶ εἰσέτι εὐρίσκουσι ἀντίστασιν οὐ μικράν. Περὶστάσεις ἐναντίαι μᾶς ἀπήντησαν, καὶ ταύτας νὰ ἐξομκλίσωμεν ἕως ἔσρας ἐνασχολώμεθα· ὅθεν δὲν πρέπει νὰ φανῇ παράδοξον ἂν ἄχρι τοῦδε ἀνιθάλομεν τὴν πολιτινὴν τῆς πατρίδος μας διάταξιν, ἂν δὲν ἐπροφθάσαμεν νὰ κερძῶμεν τὴν ἀνεξαρτησίαν ἡμῶν, καὶ νὰ φανῶμεν ὡς ἔθνος ἐνώπιον τῶν ἐνωμομένων λαῶν καὶ ἀπάσης τῆς οἰκουμένης.

Ἕλληνας! Εἶπετε πρὸς ἀλίγου ὅτι δουλεῖν δὲν θέλετε, καὶ ἰδοὺ ὁ τύραννος χάνεται καθ' ἡμέραν ἀπὸ τὸ μῖσόν σας· ἀλλὰ μόνη ἡ μεγαξὺ σας ἠμόνοια καὶ ἀκριβῆς ὑποταγὴ εἰς τὴν Διοίκησιν ἐμπορεῖ νὰ στερωθῇ τὴν ἀνεξαρτησίαν σας.

Εἶθε ὁ κραταιὸς τοῦ Ἰψίστου βραχίον ν' ἀνυψώσῃ καὶ ἀρχομένους καὶ ἀρχοντας, ὀλοκλήρον τὴν Ἑλλάδα, πρὸς τὴν πάριδρον Λύτου σοφίαν, ὥστε ν' ἀναγνωρίσῃαι τ' ἀληθῆ των ἀμοιβαία συμφέροντα! Καὶ οἱ μὲν διὰ τῆς πρόνοιαι, οἱ δὲ λαοὶ διὰ τῆς εὐπειθείαις νὰ παγιώσῃαι τῆς κοινῆς ἡμῶν πατρίδος τὴν ἀλύτукτον εὐτυχίαν! Εἶθε! Εἶθε!

Ε.Υ.Δ.Τ.Ε.Ε.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Νεολαία τῆς Ἑλλάδος! ἐν τῷ περᾶναι τοῦ δακρυμίου τῆν συγγραφήν, πρὸς σὲ τὸν λέγον ἀποταίνω, πρὸς σὲ, τῆς ὁποίας ἡ εὐτολμος καρδία, καὶ ἡ ἔμφοτος δέξνουα, καὶ ὁ ἱερὸς προορισμὸς πολλὰ καὶ μεγάλα προαναγγέλλουσιν οὐ μόνον τῇ φίλῃ πατρίδι, καὶ τῇ προσδοκῶσῃ Δύσει, ἀλλ' εἶτι, καὶ μᾶλλον, τῷ ἀκατηγήτῳ καὶ ἀφιοτίστῳ κόσμῳ τῆς Ἀνατολῆς! πρὸς σὲ, ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς ὁποίας εἰλθεὶ ὁ ἀστήρ τῆς Εὐαγγελικῆς ἀποστολῆς, πυριλαμπῆς ἀστήρ Εὐαγγελισμοῦ καὶ Ἀναστάσεως!

Ὡ σὺ, ἡ εὐδοῦσα ἐπὶ γῆς ἀντὶ χαιμάρων αἵματος ἐξαγορασθείσης, ὅπως περιλαμπρύνῃς προγονικὰς θυσίας, καὶ πραγματοποιήσῃς εὐχὰς σφαγιασθειῶν γενιῶν, ἐμπλήσῃτι τῷ μεγάλῳ τῆς πατρίδος ἱστορίας, περιδουλοῦ τὸν χιτῶνα τῆς δόξης καὶ τῆς ἀφθαρσίας ἂν προπάτορες ἠτοίμασάν σοι εἰς λύτρωσιν καὶ καλλωπισμόν! ἐξέλθῃτι ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας τὰ μυστήρια τῆς καταγωγῆς, τῆς ἀνδραγαθίας, τῆς ἱερουσύνης τοῦ γίνους σου! ἄσον ἄσματα κινῆς εἰς τὰς ὀλοκαυτώσεις τῆς φυλῆς σου!

Ἡ δικαιοσύνη τῶν μερικρῶν πρὸς τὸν εὐρωπαϊσμὸν ἐξυπηρετήσεων τῆς πατρίδος σου εἶναι ὁ μᾶλλον εὐπροσδοκῶς ἕμνος εἰς τὸν Πατέρα τῶν φώτων καὶ τῆς ἐλευθερίας, εἶναι ποικίαις ζώσεσι ἀληθείας, ὑψηλοτέρῃ πάσης ἄλλης φαντασιώδους ποιήσεως! Τόνισον τὴν λύραν εἰς ἀρχαίσιφων ἦχον, καὶ οἱ Οὐρανοὶ συνδοξολογήσονται μετὰ σοῦ. Ἐκτὸς ταύτης τῆς ποιήσεως, ἄλλη ἀληθὴς ἐθνικὴ καὶ κοσμοχαρὴς δὲν σοὶ ἀπομένει· καθότι ποικίαις Ἑλληνικῇ προδευτικῆς φύσεως, μὴ ὅσων θρησκεία, λατρεία, δόγμα, φιλοσοφία, εἶναι ἀνυπαρκτος. Μετὰ δὲ Χριστὸν, ὁ Ἕλλην ποιητὴς, οὐδὲ ἐθνολογὸς διαταλαί, οὐδὲ ἱερεὺς, οὐδὲ μύστης, οὐδὲ νομοθέτης, οὐδὲ φιλόσοφος. Καθὼς ἡ πατρίς ἐκτοτε συνηκρόσθη μετὰ τῆς θρησκείας, τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ πικρὸς λόγος τῆς ἱστορίας ἀδιδασκάτως συνηκρόσθη μετὰ τοῦ στίχου καὶ μετὰ τοῦ βυθμοῦ. — Ἡ Ἁγία Σοφία εἶναι ἡ μόνη πρωτότυπος ἱποποιία, μόνος δὲ ποιητικὸς ὑπογραμμὸς τῆς ὀρθοδόξου σου πνευματικότητος· Ἠλιὰς γιγαντιαία τῆς Χριστιανικῆς ἀναπλάσεως, ἥς οἱ Κλέφται ὑπάρχουσιν οἱ τελευταῖοι γήνοι· Ὁμηρίδκι· βαψυδία πολυτίμων, ἥς πάντες ποιηταί, καὶ οὐδεὶς ποιητὴς. Μετὰ ταύτην τὴν θρησκευτικὴν ἱποποιίαν, ἐκλείσθη ἡ βίβλος τῆς ἐμμέτρου σου πρωτοτυπίας· διότι ἀπορασιμῶν εἶναι, ἡ Ὁμηρικὴ νὰ μείνῃ αἰωνίως μόνη ἀγκοσμία κεφαλὴ τῆς μιᾶς καὶ ἀδιακρίτου Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος.

Καὶ, οἱ πατέρες σου ἠγωνίσαντο ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας, ἠγωνίσαντο ἀπὸ γενέσεως πολιτισμοῦ· Ἰσπειρον οἱ πατέρες σου τόσον ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν, ὅσον καὶ ἐπὶ τὴν πατρίδα, Ἰσπειρον δὲ μόνον καὶ μόνον διὰ σὲ!

Ἐμπλήσῃτι γοῦν καὶ σὺ τῷ μεγάλῳ τῶν εὐχῶν των! δραξαμένη δ' ἅπαξ τοῦ μυστικοῦ συνθήματος τῶν αἰῶνων σου, στρέψον μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τὸ βλέμμα πρὸς ἐκείνας τὰς χώρας αἵτινες εἶδον τὰ τε γενέθλια τῶν ἀρχαιοτάτων πολιτισμῶν καὶ τὰ τῆς Θεότητος, πρὸς ἐκείνας τὰς χώρας αἵτινες παρὰ σοῦ περιμένουσι τὸ κήρυγμα τῆς ἀγίαςσεως!

Ναί! διὰ ὑμᾶς, ὡ τέκνα τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀγιωτέρας τῶν ἰπταναστάσεων, διὰ ὑμᾶς Ἰσπειρον τριάκοντα αἰῶνες· ἀεπάρατε τῶς ὀφθαλμοῦς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ αἴσι πρὸς θερισμὸν ἤδη!

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Τῶν εἰς τὰς ἱστορικὰς τοῦ Μεισαιῶνος μελλίας
ἀναγκαίων συγγραμμάτων.

* Ὁ ἑρευνητὴς προϋποτίθεται κάτοχος τῆς καθολικῆς ἱστορίας, εἰδύμων δὲ τῆς ἱστοριονομικῆς ἐπιστήμης, καὶ ἰδίως προγεγενησμένος εἰς τὴν μελέτην τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Διὸ περιττὸν νὰ σημειωθῶσιν ἐνταῦθα τὰ ἅπαντα τῶν προηγουμένων καὶ λογιγράφων Ἑλλήνων.

Ἡ μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη, τῆς ὁποίας μόνον τὰ κυριώτερα καὶ ἀπαραίτητα συγγραμματα καταλογίζομεν, εἰς δύο μεγάλους κλάδους διακίρῃται· εἰς ΘΡΗΣΚΕΙΑΝ, καὶ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ· ἕκαστος δὲ τούτων ὑποδιακίρῃται εἰς τέσους ἄλλους κλάδους ἕτους κρῖνον παραδεκτοῦς ἢ κατὰ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐμβριθῆς ἔρευνα καὶ μελέτη τῆς ἱστορίας.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ.

Ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη.

Αἱ Ἐπιστολαὶ τοῦ Κλήμεντος, τοῦ Ἰγνατίου, τοῦ Πολυκάρπου.

Οἱ Κανόνες τῶν Ἀποστόλων, τῶν Συνόδων, καὶ τῶν Πατέρων.

Τὰ πρακτικὰ τῶν Συνόδων.

Αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ ἱστορίαι τοῦ Εὐσεβίου, τοῦ Σωζομένου, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Εὐαγρίου, τοῦ Θεοδορήτου, τοῦ Ἀναστολάου, τοῦ Μελετίου, τοῦ Ριεύργου, τοῦ Neander, τοῦ Mosheim, τοῦ Potter, τοῦ Ranke. «*Siècles Chrétiens*». Αἱ Μηνολογικαὶ ἱστορίαι τῶν Αἰρέσεων τοῦ Ἀρμενοπούλου, τοῦ Boninobbe, τοῦ Combes, καὶ τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων, ὧν τὰ ὄνόματα καὶ τὰ συγγραμματα καταλογίζονται εἰς τὸ περὶ τῆς Μεταφράσεως τῶν Ὁ. βιβλίων τοῦ Κ. Κωνσταντ. Οἰκονόμου.

Οἱ ἕξ Θεολόγοι καὶ φιλόσοφοι. Ἰουστίνος μάρτυς· Ἀθηναγόρας· Τατιανός· Κλήμης Ἠριζηνός· Τερτυλλιανός· Γρηγόριος Θαυματουργός· Γρηγόριος Νύσσης· Γρηγόριος Ναζιανζηνός· Ἀθανάσιος· Κύριλλος· Βασίλειος· Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος· Συνίστιος· Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης· Λύγουστίνος· Λακτάντιος· Ἰερώνυμος· Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· Ἀμβρόσιος· Φώτιος· Σχολάριος· Μηνιάτης· Θεόδωρος Οἰκονόμος· Κοντογόννης· Bossuet· Fénelon· Nicolle· Pascal· Mallebranche· Châteaubriand· Kant· Mendelssohn· Schelling· Lamennais· Benjamin-Constant· Saint-Evremond, (Σκέψεις περὶ ἰσομλισμοῦ)· Quinet· Salvaador· Strauss.

Τὸ Πεδάλιον, καὶ οἱ κυριώτεροι Σχολιασταὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ Χανωνικοῦ Δικαίου.
Τὰ Δειτουργικὰ βιβλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Μηνιαῖα, Τριώ-
διον, Ἐυχολόγιον, ὁ Μέγας Συναξαριστής, κ.τ.λ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

Τὸ σῶμα τῶν Βυζαντινῶν Ἱστορικῶν, (προτιμητέα ἢ ἔκδοσις τῆς ἐν Γερμανίᾳ
Βόννης).

Ἡ Συλλογὴ τοῦ Μουραίου. Ἡ Ἀνατολικὴ Βιβλιοθήκη τοῦ He-
belot, καὶ ἡ τοῦ Φαδρικού, καὶ οἱ ὑπὸ Ἀωνόμου Βυζαντινοὶ Αἰῶνες.
Ζώσιμος· Ἡρωδικός· Λουκιανός· Ἰουλιανός.

Τὸ σῶμα τῆς Βυζαντινῆς Νομοθεσίας, καὶ οἱ κυριώτεροι Σχολιασταὶ αὐτῆς,
κατὰ τὸν κατάλογον τὸν ὁποῖον φέρει τὸ περὶ Βυζαντινοῦ Δικαίου σύγ-
γραμμα τοῦ Κ. Moitteuill· Deguignes, (Ἱστορία γενικὴ τῶν Οὐννων, Τούρκων,
Μογολῶν, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Ἀσίας βαρβάρων ἐθνῶν)· Lebeau· Montesquieu·
Voltaire· Gibbon· Brucker· Schosll· Dorington· Emerson· Zinkeisen.
Middletou, καὶ Chapmen, (περὶ Ῥωμαϊκῆς Γερουσίας)· Halliam· Kulos-Simon,
(Ἱστορία τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς). Ἡ τοῦ Raumer Ἱστορία τοῦ Σουαβικοῦ οἴκου.
Τὸ Κοράνιον· Ἡ Ἱστορία τοῦ Μωαμεθισμοῦ, τοῦ Mills. Ἡ τῆς Ἐνατίας, τοῦ Daru, καὶ
ἡ τοῦ ἰμπερίου τῆς Ἐνατίας, τοῦ Marini. Ἡ τῶν Ἰταλικῶν Δημοκρατιῶν τοῦ Sis-
tendi. Ἡ τῶν Σταυροφοριῶν, τοῦ Michaud, καὶ ἡ τοῦ Guillaume-de Tyr, Ἡ τῆς
Γαλλικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Grégoire de Tours. Ἡ τοῦ Παπισμοῦ, ὑπὸ Bianchi.
Finley. Ὁ βίος τοῦ Ἰννακεντίου Γ'. ὑπὸ Raumer, ὁ τοῦ Φιλίππου Αἰγυπτίου,
ὑπὸ Guillaume-le-Breton, ὁ τοῦ Φωτίου, ὑπὸ Jager. Douchon. Fallmerayer.
Παππηρηγόπουλος. Hammer καὶ Kholle, (Ἱστορία τῆς Τουρκίας). Bossellini,
(Ἱστορία τῶν Τούρκων, τῶν Ἀυτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, τῆς Γερμανίας, καὶ τῆς
Ῥωσίας). Τὰ Πρακτικὰ τῆς Φλωρεντινῆς Συνόδου. Ὁ βίος τῆς Ἀγίας Βριγίδας.

Διάφορα Ἱστορικὰ καὶ φιλοσοφικὰ ἄρθρα εἰς τὴν Ἐπιθεώρησιν τοῦ
Ἐδεμβούργου, καὶ εἰς τὴν τῶν Δύο Κόσμων.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

	Σελ.	ὅ
ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ		
ΚΕΦ. Α'. Φιλόσοφος φύσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ	»	34
— Β'. Στερώσεις τῆς πολιτικῆς παραδόσεως	»	34
— Γ'. Ἀποστολή τοῦ Ἀλεξάνδρου ὡς πρὸς τὸν Ἑλ- ληνισμόν.	»	37
— Δ'. Πηγαι τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ	»	40
— Ε'. Ἐκτέλεισις τοῦ περὶ καθολικεύσεως σχεδίου.	»	42
— Σ'. Σύμπλασις Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς.	»	44
— Ζ'. Μακεδονικὴ ἐπέμβασις	»	45
— Η'. Ἀρχαῖκὴ Συμμαχία	»	48
— Θ'. Ῥωμαϊκὴ Δορυκτῆσις	»	52
— Ι'. Ἐμμεσοσ ἀποστολὴ Ῥωμαίων πρὸς τὴν κα- θολικευσιν	»	54
— ΙΑ'. Ἡ ἰσονομία σώζεται ἐν τῷ δημοτικῷ πνεύματι	»	56
— ΙΒ'. Χριστιανισμός.	»	57
— ΙΓ'. Ἡ Ἑλλὰς ὡς πρὸς τὸν Χριστιανισμόν.	»	64
— ΙΔ'. Ὁ Χριστιανισμὸς στοιχεῖον Ἑλληνισμοῦ.	»	63
— ΙΕ'. Ἐπέκτασις καὶ σύμπηξις τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.	»	65
— ΙΣ'. Ἡ ἔρημος.	»	67
— ΙΖ'. Τὰ Μοναστήρια	»	69
— ΙΗ'. Ἐκκλησιαστικαὶ καταδιώσεις	»	74
— ΙΘ'. Ἐσχάτη καταδιώξις	»	75
— Κ'. Ὁ Χριστιανισμὸς ἀνομοχλεύει τὴν Αὐτοκρατ.	»	77

Ε.ρ. Δ. της Κ. & Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΚΕΦ. ΚΑ΄.	Ἡ Αὐτοκρατορία ἀσπάζεται τὸν καινὸν Ἑλ- ληνισμόν	Σελ. 78
— ΚΒ΄.	Ὁ Ῥωμαϊσμός ὡς πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν ἐν Ἀνατολῇ	» 84
— ΚΓ΄.	Συστατικὰ στοιχεῖα τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλ- ληνισμοῦ	» 84
— ΚΔ΄.	Λόγος τῆς διαιρέσεως	» 86
— ΚΕ΄.	Σόφισαι καὶ φύσις τῆς βυζαντινῆς Ἀριστοκρατ.	» 88
— ΚΣ΄.	Ἡ Γερουσία καὶ ἡ Ἰπατεία τοῦ Βυζαντίου	» 94
— ΚΖ΄.	Ἡ Ἐκκλησία ὡς πρὸς τὴν Ἰπατείαν	» 96
— ΚΗ΄.	Ἡ Ἀρχοντία ἐπὶ Ἰουλιανοῦ	» 99
— ΚΘ΄.	Ἐκφραλισμός τῆς Ἀρχοντίας	» 102
— Λ΄.	Ἡ ἀρχοντία πικντελῶς ἐξαχρειοῦται	» 105
— ΛΑ΄.	Ὁ λαὸς ὡς πρὸς τὴν Ἀρχοντίαν	» 108
— ΛΒ΄.	Διάταξις τῆς προκειμένης Μελέτης	» 114
— ΛΓ΄.	ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Δ΄. Ἐκατονταετηρίδος	» 115
— ΛΔ΄.	Ἡ Ἐκκλησία ἐθνικὴ Ἀριστοκρατία	» 119
— ΛΕ΄.	Ἡ Τριαδικὴ Θεαρχία	» 122
— ΛΣ΄.	Ἡ Εὐχαριστία	» 132
— ΛΖ΄.	Τὸ ἀφηρημένον Θεολογικόν	» 138
— ΛΗ΄.	Νεκρώσιμοι Ἀκολουθίαι	» 152
— ΛΘ΄.	Εὐχαί	» 160
— Μ΄.	Προσωποποιήσις τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδανικότης τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ	» 165
— ΜΑ΄.	Ἡ Κωνσταντινούπολις Ἔδρα Πατριαρχικῆ	» 204
— ΜΒ΄.	Ἐκλογή τῶν Αὐτοκρατ. ἐπὶ τὸ δημοτικώτ.	» 208
— ΜΓ΄.	Στεφνηροῖαι καὶ Χρίσεις	» 212
— ΜΔ΄.	Θεμέλια τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου	» 217
— ΜΕ΄.	Τὸ Ἴπποδρόμιον	» 220
— ΜΣ΄.	Οἱ Βένετοι καὶ οἱ Πράσινοι	» 223
— ΜΖ΄.	Θεοδοσιανὴ Νομοθεσία	» 229
— ΜΗ΄.	Ἀθῆναι καὶ Κωνσταντινούπολις	» 234

Ε. Γ. Δ. τῆς Κ. Π. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΚΕΦ.ΜΘ΄. Δυναστειογραφία.	Σελ. 240
— Ν΄. ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ, Ιστοριονομική	
της στάσεως σημασία.	» 244
— ΝΑ΄. Τὸ ζήτημα τῆς Δουλείας.	» 248
— ΝΒ΄. Κατάργησις τοῦ Κοπιδέρμου.	» 254
— ΝΓ΄. Ἡ Βυζαντινὴ Μοναρχία ὡς πρὸς τὴν Ἀνα- μόρφωσιν.	» 260
— ΝΔ΄. Ἰουστινιάνειος μεταβολή.	» 264
— ΝΕ΄. Ἡ τοῦ Νίκαια ἐπανάστασις.	» 269
— ΝΣ΄. Ἡ Ἁγία Σοφία.	» 273
— ΝΖ΄. Πολιτικαὶ καὶ Ἐκκλησιαστικαὶ μεταβολαί. »	278
— ΝΗ΄. Ἡ ἀγοραία διάλεκτος ἐν τῇ 5. ἑκατονταετ. »	281
— ΝΘ΄. Ταχτεία τῆς διαλέκτου ῥοπή.	» 286
— Ξ΄. Ἰουστινιάνειος Νομοθεσία.	» 294
— ΞΑ΄. Κανονικὸν Δίκαιον.	» 295
— ΞΒ΄. Ἐμφανισμὸς Εἰκονομαχίας.	» 300
— ΞΓ΄. Διωγμὸς τοῦ μοναχισμοῦ καὶ τῆς Θεομη- τορικῆς λατρείας.	» 306
— ΞΔ΄. Εἰκονομαχίας διακοπή.	» 310
— ΞΕ΄. Ἀποκατάστασις Ὀρθοδοξίας.	» 314
— ΞΣ΄. Εἰκονομαχικὰ συμπεράσματα.	» 318
— ΞΖ΄. Τὸ σχίσμα καὶ ὁ Φώτιος.	» 324
— ΞΗ΄. Ἐπτασύνοδον Πολίτευμα.	» 325
— ΞΘ΄. Δυναστειογραφία.	» 338
— Ο΄. ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ, Ὁ νεώτερος Μεσαιωνισμὸς. »	340
— ΟΑ΄. Ἔρευνα Νομισματικὴ.	» 345
— ΟΒ΄. Νεωτέρου Μεσαιωνισμοῦ Νομοθεσία.	» 348
— ΟΓ΄. Ἡ Γλῶσσα.	» 353
— ΟΔ΄. Ὄνόματα μεσαιωνικὰ καὶ παρωνύμια.	» 364
— ΟΕ΄. Περὶ διαλεκτολογικῆς ἐρεῦνης.	» 366
— ΟΣ΄. Γενικὴ ἔποψις πραγμάτων.	» 390
— ΟΖ΄. Ὁ Ἕλληνισμὸς, καὶ ὁ Σλαβισμὸς.	» 393
— ΟΗ΄. Κομνήνειος Δυναστεία.	» 409

ΚΕΦ.ΘΘ΄. Βυζαντινὴ Διπλωματία.	Σελ. 408
— Π΄. Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Λαὸς ἐπὶ Κομνηνῶν.	» 414
— ΠΑ΄. Ψευδοσταυροφορία Γαλλογενετικῆ.	» 418
— ΠΒ΄. Πρώτη Ἄλωσις Κωνσταντινουπόλεως.	» 420
— ΠΓ΄. Θρῆνος τῆς Πόλεως.	» 427
— ΠΔ΄. Δυναστειογραφία.	» 430
— ΠΕ΄. ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ. Φύσις τῆς Φραγ- γικῆς κατακτῆσεως.	» 432
— ΠΣ΄. Διαμερισμὸς τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. »	437
— ΠΖ΄. Εἰσαγωγή τῶν Σταυροφορικῶν Νόμων.	» 444
— ΠΗ΄. Ἀποτυχία τοῦ εἰσαχθέντος Φεουδαλισμοῦ . »	446
— ΠΘ΄. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Πελοποννήσου.	» 452
— Η΄. Λατινικὴ τῆς Βυζαντινῆς Ἀριστοκρατίας με- ταλλαγὴ.	» 458
— ΗΑ΄. Νεολληνισμὸς.	» 462
— ΗΒ΄. Ἐστὶναι πρῶται τῆς Αναγεννήσεως.	» 464
— ΗΓ΄. Περὶ πολιτικοῦ μέτρου.	» 470
— ΗΔ΄. Ἀγὼν ὑπὲρ ἐλευθερώσεως.	» 475
— ΗΕ΄. Ἀνάκτησις Κωνσταντινουπόλεως.	» 485
— ΗΣ΄. Ἐπάνοδος Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ . . »	488
— ΗΖ΄. Δυναστειογραφία.	» 494
— ΗΗ΄. ΠΕΜΠΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ. Ζήτημα τῆς Ἑνώσεως »	»
— ΗΘ΄. Ἡ Αὐτοκρατορ. ὡς πρὸς τὸ Ἑνωτικὸν ζήτημα »	504
— Ρ΄. Συνέχεια τῶν Ἑνωτικῶν διαπραγματεύσεων. »	507
— ΡΑ΄. Ἰωάννης Α΄. Παλαιολόγος	» 514
— ΡΒ΄. Μανουὴλ Χαλαιολόγος.	» 516
— ΡΓ΄. Ἰωάννης ὁ Β΄. καὶ ἡ Ψευδοσύνοδος	» 519
— ΡΔ΄. Ὄρος Ἑνώσεως	» 530
— ΡΕ΄. Ἱστορικαὶ τῆς Φλωρεντινῆς Συνόδου συνέπειαι. »	535
— ΡΣ΄. Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος	» 538
— ΡΖ΄. Ὁ Γεννάδιος καὶ ἡ τοῦ Γένουσι φωνή.	» 542
— ΡΗ΄. Συνέπειαι τῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ Φραγκοκρα- τικῆς Λειτουργίης.	» 547

ΚΕΦ.ΡΘ'. 4453.	Σελ. 552
— ΡΙ'. Δημηγορία Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου. »	557
— ΡΙΑ'. Τελευταία ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ τελετῆ. . . . . »	562
— ΡΙΒ'. Ἔφοδος . . . . . »	566
— ΡΙΓ'. Ἄλωσις Δευτέρα. . . . . »	570
— ΡΙΔ'. Δυναστειογραφία. . . . . »	576
— ΡΙΕ'. Διασκορπισμὸς καὶ τέλος τοῦ βασιλικοῦ γένους »	577
Τὸ ἐκ τοῦ ΣΥΝΟΛΟΥ ΙΣΤΟΡΙΟΝΟΜΙΚΟΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	583

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006